

VOJENSKÉ ROZHLEDY

ROČNÍK VIII.

ČÍSLO 11.

Štábní kapitán Karel VEIT:

Organisace kulometné roty.

(Kára vz. 23 dopravním prostředkem těžkých kulometů. — Soumaří či káry.)

Navazuji na články uveřejněné v čísle 2 a 6 Vojenských Rozhledů, které jistě dobře vyplnily svůj informativní úkol. Vývody obou autorů jsou správné, jen tón článku nadporučíka Krumpa je snad příliš pesimistický a mohl by sváděti k názoru, že zavedení kár bylo bezmyšlenkovým činem. Přes to, že jsem velkým nepřitelem kár, uvádím na jejich omluvu toto:

Zkušenost z poslední války nijak neodsuzuje lehkou káru jako dopravní prostředek. Kára byla u nás přijata s všeobecnou nedůvěrou, která se stupňuje při každém sebemenším neúspěchu. Konečně npor. Krump poctivě vyjmenoval veškeré výhody káry a nutno uznati, že jsou značné. Jako dopravní prostředek kára není v našich zemích vžita, jako na př. v Itálii nebo ve Francii, a proto nemáme mužstva, které by tento dopravní prostředek ovládalo již z civilu. Dnešní nedostatek lehkých kulometů u pěších rot přímo svádí k tomu, aby byly rychle zasaženy kulomety těžké, a to přímo do prvního sledu, aby tím bylo dosaženo palebného efektu.

Přimyslíme-li si rychlost provádění mírových cvičení, cestu na cvičení a zpět, výhradně denní přesuny atd., nevýhody káry jako dopravního prostředku se ještě zvětšují. Mnozí velitelé často při disponování kulomety zapomínají na dopravní obtíže a sami kulometníci si mnohdy neuvědomí, že pro vedení kulometné jednotky s károvou organisací je nutno prováděti důkladně průzkum, hlavně za pohybu. Konečně nutno si uvědomiti, že pro vlastní boj dopravní prostředek nemá žádného významu, poněvadž materiál je v boji vždy nesen mužstvem. Spojení palebního sledu s bojovým trénem pomocí štafety je nemožné i při organisaci soumarové. Tolik na omluvu kár, poněvadž na tento prostředek budeme odkázáni, a bylo by neprozřetelné ubíti si němu veškerou důvěru.

Nutno však uznati, že kára nevyhovuje jako dopravní prostředek těžkých kulometů. Je sice dobrým dopravním prostředkem i po špatných cestách a po dobrých, tvrdých a rovných terénech, naše pohravní terény však těmto podmínkám nevyhovují. Nemáme však dosti soumarů, abychom si mohli dovoliti organisaci soumarovou. Závěr toho jest, že musíme přijmouti nejvhodnější kompromis, vyhovující pohyblivosti kulometných oddílů a zároveň umožňující největší možné četření soumary. Při tom nutno uvážiti, že o lehké tažné koně nemáme nouzi.

Tolik připojuji k oběma dříve dotčeným článkům, které dobře informují, neřeší však daného problému.

Problém kulometný je mnohem širší a jeho jádro nutno hledati v boji praporu. Mně, jako veliteli kulomet. roty, je úplně jedno, vezu-li materiál na kárách, či nesou-li jej soumaří. Proč? Poněvadž mohu ryknati to, co je za dané organisace možné, a své možnosti přesně

definují velitelé praporu. Je však jiná otázka, zda se velitel praporu spokojí s tím, co pro něho mohou vykonati a zda za dané organizace mohou vykonati vše, co žádá na kulometech pro boj svého praporu. Tedy, otázka organizace kulometné roty není otázkou kulometníků, nýbrž otázkou velitelů polních praporů. Povinností kulometníků je, aby definovali své možnosti a dali prvky pro konečné rozhodnutí. Definice možnosti byla dána v obou dříve jmenovaných článcích a prvky rozhodnutí vynasnažím se načrtnouti v tomto článku.

Otázka organizace je těsně spojena s otázkou doktriny. Velitel francouzského praporu, jehož doktrinou je boj praporu ve svazu, na nepřetržitých frontách v neustálém dotyku s nepřítelem, řekne, že kulometná rota s károvou organizací úplně vyhovuje jeho požadavkům. Co řekne náš velitel praporu? Já bych řekl, že zkušenosti z bojů na Slovensku (v kterých naše armáda používala k dopravě těžkých kulometů kár italských, lehkých kár francouzských i soumarů) nás poučily, že kulometné jednotky, nemající možnosti pohybu v každém terénu, nemohou vykonati úkoly na nich požadované.

Celková otázka těžkých kulometů je nevyjasněna. Není snad ani jednoho příslušníka armády, který by považoval organizaci kulometné roty s kárami za definitivní. Tím se pak pracuje na nesprávných předpokladech. Toto tvrzení dokumentuje skutečnost, že změna organizace kulometné roty prošla skoro bez povšimnutí a nikdy jsem neslyšel o vlivu této změny na disponování s těžkými kulomety. S kulomety se dnes disponuje právě tak, jako za organizace soumarové (právě proto, že se organizace kárová nepovažuje za definitivní) a následek toho je nářek kulometníků, kteří s károvou organizací mohou vyplniti úkol jen tehdy, když materiál je nesen mužstvem.

Tuto nevyjasněnost nutno odstraniti, zvláště nyní, kdy má býti uveřejněn kulometný předpis. Vždyť organizace je základnou předpisu.

Nevyjasněnost kulometné organizace nutno stůj co stůj odstraniti, aby každý věděl, čím bude disponovati, a aby se tím mohl jednotně usměrniti výcvik.

Načrtnu zde několik možných kombinací organizace kulometné roty. Není to žádný návrh, nýbrž jen studie, snažící se dáti prvky rozhodnutí.

Za základ je vzata kulometná rota o třech četách, četa o dvou družstvech, družstvo o dvou kulometech. Tedy rota o 12 kulometech. Pojednávám jen o bojovém sledu, poněvadž ostatní trén nemá v dané otázce významu. Počítám s vodojemem vz. 24 a schránkou na záložní součástky vz. 24, z nichž každý kus má objem a obdobnou váhu jako jedna bednička střeliva.

Organizace kulometných oddílů, vzhledem k dopravě kulometného materiálu, zná dva typy: soumarový a kárový.

Organizace soumarová dopravuje veškerý materiál na soumarech. Organizace kárová může býti s kárami těžkými (2 kulomety se střelivem a s materiálem) nebo lehkými (1 kulomet se střelivem a s materiálem). Rozdíl mezi použitím lehkých a těžkých kár je ten, že lehké káry doprovázejí jednotku až za palební sled, kdežto těžké káry zůstávají na výši tělesového trénu a tažných soumarů (dva) se použije jako soumarů nosných. Znalost italské organizace (těžké káry) vedla mnohé kulometníky k názoru, že by soumar, zapřažený do káry vz. 23, měl míti těž sedlo nosné a tím by ho mohlo býti použito též jako nosného soumara. Tento systém nutno zamítnouti, poněvadž káry pak zůstávají opuštěny a málo soumarů snese tyto rychlé změny. Dalo by se ho snad použítí, kdyby kára byla tažena dvojspřežím.

Při kárové organizaci musí se pamatovati na vhodný způsob dopravy materiálu mužstvem. Na káře musí býti nosítka pro kulomet, podstavec a střelivo (nenese-li již muž sám nosítka a na nich vhodně připevněné své potřeby).

Mužstvo, převezme-li materiál, odloží torby na káru a ponechá u sebe jen to nejnutnější.

Celkový přehled obou organizací a některých jejich kombinací:

Použité značky:

- O:** nosný soumar pro kulomet; nese kulomet, podstavec, 2 bedničky střeliva, záložní hlavně.
- S:** nosný soumar pro střelivo; nese 8 bedniček střeliva, nebo 6 bedniček střeliva, 1 vodojem vz. 24, 1 schránku na záložní součástky vz. 24.
- I:** tažný soumar pro káru.
- K:** tažný kuň pro káru.
- V:** kulometná kára vz. 23, na níž je naloženo: kulomet, podstavec, 10 bedniček střeliva (event. 16), 1 vodojem vz. 24, 1 schránka pro zál. součástky vz. 24 a ostatní drobný materiál.
- E:** táž kulometná kára vz. 23, avšak bez kulometu. Možno na ni naložiti 24 bedničky střeliva nebo 20 bedniček střeliva, 2 vodojemy vz. 24 a 2 schránky na záložní součástky vz. 24.

A. Organizace soumarová:

I. četa		II. četa		III. četa	
Družstvo: 1.	2.	3.	4.	5.	6.
OO	OO	OO	OO	OO	OO
SS	SS	SS	SS	SS	SS
SS	SS	SS	SS	SS	SS

Počet nosných soumarů: 36.

Dopravuje: 12 kulometů, 192 bedničky na soumarech: 48.000 nábojů, 12 vodojemů vz. 24, 12 schránek na záložní součástky vz. 24.

Pohyblivost v každém terénu; četa, družstvo i jednotlivý kulomet, úplně soběstačné.

B. Organizace kárová:

I. četa		II. četa		III. četa	
1.	2.	3.	4.	5.	6.
II	II	II	II	II	II
VV	VV	VV	VV	VV	VV

Počet tažných soumarů: 12.

Dopravuje: 12 kulometů, 120 bedniček střeliva: 30.000 nábojů, 12 vodojemů vz. 24, 12 schránek na záložní součástky vz. 24.

Pohyblivost: Po cestách a dobrém, rovném a tvrdém terénu. Četa, družstvo i jednotlivé kulometry úplně soběstačné.

Srovnáme-li obě organizace, vidíme velikou úsporu soumarů při kárové organizaci, ale též ztrátu pohyblivosti a menší počet dopravovaného střeliva. Toto normální zatížení káry střelivem je proto tak malé, aby byla schopna pohybu v terénu. Jinak možno na káru ještě přidati 6 bedniček střeliva, ale pak je kára schopna pohybu jen po cestách bez značného stoupání. Konstrukce káry snese zatížení daleko větší a možno počítati, že snese zatížení střelivem, které obnáší, t. j. 24 bedničky, což činí průměrně 230 kg. Takto zatížená kára je schopna pohybu po cestách a jako potah potřebuje koně.

Na základě dříve uvedených prvků možno tvořiti různé kombinace.

Kombinace 1.

I. četa		II. četa		III. četa	
1.	2.	3.	4.	5.	6.
OO	OO	OO	OO	OO	OO
S	S	S	S	S	S
K		K		K	
H		H		H	

Počet nosných soumarů: 18.

Počet tažných koní: 3.

Dopravuje: 12 kulometů, 60 bedniček střeliva na soumarech: 15.000 nábojů, 60 bedniček střeliva na kárách: 15.000 nábojů, 12 vodojemů vz. 24, 12 schránek na záložní součástky vz. 24.

Tato kombinace jest ovšem velice výhodná. Zaručuje kulometné rotě úplnou pohyblivost soumarové organisace a dopravuje dostatečný počet střeliva. Každé družstvo má svého soumara pro donášení střeliva od káry, pro eventuální příprěž nebo pro náhradu soumara nesusícího kulomet. Četa jest úplně soběstačná. Potřebuje-li velitel čtyry vyslati jedno družstvo pro speciální úkol, může mu dáti soumara se střelivem druhého družstva a tím je učiní úplně soběstačným. Totéž může učiniti i s jedním kulometem.

Potřeba soumarů je o polovinu menší než u organisace soumarové, ale též o polovinu větší než u organisace kárové. Byl by to kompromis na polovinu, neboli zlatá střední cesta.

Každý kulomet má ihned k dispozici 5 bedniček střeliva, t. j. 1250 nábojů, poněvadž nosný soumar střeliva by nesl jen jeden vodojem vz. 24 a jednu schránku na záložní součástky vz. 24.

Kombinace 2.

I. četa		II. četa		III. četa	
1.	2.	3.	4.	5.	6.
OO	OO	II	II	OO	OO
S	S	VV	VV	S	S
K				K	
H				H	

Počet nosných soumarů 12 a tažných soumarů 4, celkem 16, počet tažných koní: 2.

Dopravuje: 12 kulometů, 40 bedniček střeliva na soumarech: 10.000 nábojů, 80 bedniček střeliva na kárách: 20.000 nábojů, 12 vodojemů vz. 24, 12 schránek na záložní součástky vz. 24.

Tato kombinace by úplně vyhovovala. Zaručuje úplnou pohyblivost dvěma četám, které jsou vždy schopny doprovázeti rotu čelních sledů a vykonati speciální úkoly. Umožňuje použití dvou úplně soběstačných družstev, čtyř soběstačných kulometů.

Třetí četa slouží za pohybu jako záloha a může jí býti určena výhodná cesta.

Dopravuje dostatečný počet střeliva a zvýšení počtu soumarů je nepatrné. Umožňuje specialisovati výcvik jak po stránce technické, tak i taktické. Nestejnost kulometných čet nemá významu, ovšem jsou-li čtyry soběstačné.

Tato kombinace se zdá nejvhodnější a nejlépe vyhovuje organisaci, uvedené na konci této práce.

Kombinace 3.

I. četa		II. četa		III. četa	
1.	2.	3.	4.	5.	6.
OO	OO	II	II	II	II
S	S	VV	VV	VV	VV
K					
H					

Počet nosných soumarů 6, tažných soumarů 8, celkem 14 a 1 tažný kůň.

Dopravuje: 12 kulometů, 20 bedniček střeliva na soumarech: 5000 nábojů, 100 bedniček střeliva na kárách: 25.000 nábojů, 12 vodojemů vz. 24, 12 schránek na záložní součástky vz. 24.

Tato kombinace dává jednu četu úplně pohyblivou pro speciální úkoly, nebo jednu úplně soběstačné družstvo (velitel rotmistr), nebo dva soběstačné kulomety.

Jinak by se dala vytvořití též četa úplně soumarová, což by dalo dvě družstva úplně soběstačná (za velení rotmistrů), spotřeba soumarů by se však tak zvýšila, že by bylo lépe přijmouti kombinaci 1. Jediná možná námitka by byla: „Když četu soumarovou — tak soumarovou“ a ne polovičatost. Snad je to správné, ale ze zkušenosti jsem přesvědčen, že tři soumaři pro družstvo stačí, ovšem, mohu-li počítati, že kilometr za mnou stojí kára se střelivem.

Kombinace 4.

I. četa		II. četa		III. četa	
1.	2.	3.	4.	5.	6.
OO	II	II	II	II	OO
S	VV	VV	VV	VV	S
K				K	
H				H	

Počet nosných soumarů 6, tažných soumarů 8, celkem 14; počet tažných koní 2.

Dopravuje se: 12 kulometů, 20 bedniček střeliva na soumarech: 5000 nábojů, 124 bedničky střeliva na kárách: 31.000 nábojů, 12 vodojemů vz. 24, 12 schránek na záložní součástky vz. 24.

Tato kombinace se zdá totožná s předešlou. Rozdíl mezi oběma kombinacemi je ten, že předešlá při použití samostatných družstev úplně trhá svazek čety a proto umožňuje použití jen jednoho samostatného družstva. Kombinace 4 však umožňuje použití dvou soběstačných družstev ve svazku čety, která jim dodá potřebné střelivo.

Dopravuje zvýšený počet střeliva při velikém šetření soumary.

Kombinace 5.

I. četa		II. četa		III. četa	
1.	2.	3.	4.	5.	6.
OO	II	OO	II	OO	II
S	VV	S	VV	S	VV
K		K		K	
H		H		H	

Počet nosných soumarů 9, tažných soumarů 6, celkem 15; počet tažných koní 3.

Dopravuje se: 12 kulometů, 30 bedniček střeliva na soumarech: 7500 nábojů, 126 bedniček střeliva na kárách: 31.500 nábojů, 12 vodojemů vz. 24, 12 schránek na záložní součástky vz. 24.

Tato, na první pohled nesympatická kombinace má určité výhody. Tříští velení čty, činí však četú úplně soběstačnou a samostatnou. Možno říci, že tvoří rotu v rotě. Soumarské družstvo by bylo jakýmsi průzkumným a doprovodným sledem, kdežto kárový sled by zasáhl podle činnosti předního sledu. Velitel čty má dva soumary kulometné a jednoho pro donášení střeliva, má tedy možnost použití jich po složení materiálu soumarového družstva a dopraviti materiál z kár na soumarech (střídání pro další postup atd.), aniž tím trpí pohyblivost kár. Tato kombinace dopravuje značný počet střeliva, aniž potřebuje mnoho soumarů.

Další její výhodou jest, že její pružnost umožňuje veliteli kulometné roty různé kombinace. Tímto systémem by se dosáhlo snadného disponování kulometnými družstvy. Podmínkou její jest ovšem značný počet dobrých poddůstojníků.

Kombinace 6.

1. OO S	2. OO S	3. OO S	samostatná družstva o 2 kulometech
4. II VV	5. II VV	6. II VV	pod jedním velením

Počet nosných soumarů 9, tažných soumarů 6, celkem 15.

Dopravuje: 12 kulometů, 30 bedniček střeliva na soumarech: 7500 nábojů, 60 bedniček střeliva na kárách: 15.000 nábojů, 12 vodojemů vz. 24, 12 schránek na záložní součástky vz. 24.

Tato kombinace umožňuje doprovod pěchoty s polovinou družstev, ale s malým počtem střeliva. Pro zahájení boje by to konečně stačilo. Veliteli soumar. družstev by musili býti rotmistři. S družstvem by šel jen nejnutnější počet obsluhy a zbytek by zůstal u kárového sledu (k tomu by ovšem musily býti připojeny ještě káry se střelivem pro soumarová družstva). Jakmile by se vpředu zahájil boj, tento zbytek by okamžitě šel kupředu a nesl střelivo pro své družstvo, jehož umístění by poznal podle střelby.

Nechci již déle uváděti další kombinace, kterých by se dalo více nebo méně použití, poněvadž myslím, že jsem vyčerpal prvky, které mohou hráti úlohu v dané otázce. Chci jen poukázat na to, že i při značném šetření soumary možno dosáhnouti u kulometné jednotky značné pohyblivosti.

Do celkové úvahy o organisaci kulometné roty náleží ještě otázka doprovodných zbraní pěchoty a zásobování střelivem. Proti námitce, že otázka doprovodných zbraní bude řešena v pluku, je možno uvést, že prapor je taktickou jednotkou, jejíž palebný prostředek, kulometná rota, má účinek neutralisační a nemá ničivosti ani proti cílům slabě opevněným (plochost dráhy letu). Má-li býti prapor soběstačný při manévru ve volném terénu, musí míti doprovodné zbraně. Nechci zde rozváděti tuto otázku, podotýkám jen, že doprovodné zbraně slouží tam, kde nebylo možno předvídati odpory a na ně předem připravit palbu dělostřelectva. V takové situaci, než je pluk přidělí praporu, bude pozdě. Konečně velitel praporu má disponovati doprovodnými zbraněmi, ale nutno podotknouti, že v disponování na papíře a ve skutečnosti je veliký rozdíl.

Otázka zásobování střelivem netýká se jen kulometné roty, ale též rot pěších, které mají 36 lehkých kulometů. Kdo, jak a čím je bude zásobovati střelivem? Na bojové trény není možno spolehnouti. Bude

to zas velitel kulometné čety, na kterého se bude obracet velitel praporu a který pro tuto práci má výkonný orgán v svém rotmistru zbrojní. Proto je nutno pamatovati na prostředky zásobování střelivem praporu a zařaditi je přímo u kulometné roty.

Shrneme-li veškeré poznatky, můžeme si vytvořiti schema, jak by měla vypadati organisace budoucí kulometné roty. Bude obsahovati:

1. půlotu kulometnou,
2. půlotu doprovodných zbraní a
3. muniční odřad.

Se stanoviska taktického by se mohlo říci:

1. půlotu pro přímý doprovod a pro přímou podporu,
2. půlotu pro všeobecnou činnost praporu,
3. muniční odřad.

Se stanoviska palby by se mohlo říci:

1. půlotu palby neutralisační,
2. půlotu palby ochranné a ničivé,
3. muniční odřad.

V celku by pak vypadala kulometná rota takto:

Velitel kulometné roty s pomocnými orgány.

Velitel kulometné půloty
s pomocnými orgány.

Velitel půloty doprovodných
zbraní s pomocnými orgány.

Velitel 1. čety

Velitel 2. čety

Velitel 3. čety

Velitel 4. čety

OO OO
S S
K
H

OO OO
S S
K
H

II II
VV VV

II II
VV VV
K
H

Muniční odřad:

Velitel: rotmistr zbrojň

četař, velitel muničního trénu
pěších rot

četař, velitel muničního trénu
kulometné roty

Složení trénu podle potřeby.

Přidělení záložní soumary.

Tímto způsobem by byl velitel kulometné roty vskutku orgánem palby praporu. Disponování by bylo velmi zjednodušeno a velice by bylo usnadněno velení.

Pro potřebu mírovou a do doby, než bude přijat typ doprovodné zbraně, mohla by býti organisace taková:

I. četa II. četa
OO II
S VV
K
H

Tato organisace vystačí se 6 soumary, přes to však dává veškeré prvky pro výcvik a umožňuje již v míru specialisaci mužstva. Důstojníci a rotmistři musí se ovšem vycvičiti ve vedení obou čet.

Takto organisovaná mírová rota umožňuje:

1. výcvik se soumary,
2. výcvik v dodávání střeliva soumarem od káry,
3. výcvik s kulometnou károu a
4. výcvik s muniční károu.

Co je však velice důležité, umožňuje disponování dvěma prvky, jedním pohyblivým a druhým těžkým. Tím se vyhraní možnosti použití a získá se cvik v používání těchto dvou různorodých prvků.

Podplukovník Bruno JAKSCH:

Přezvědný oddíl a divisní eskadrona.

(PO. — DE.)

O chování a vedení PO. a DE. se v poslední době dosti mluví a píše, což má svou příčinu asi v tom, že nemáme ještě platných předpisů. Konstatoval jsem celkem,

a) že názory o PO., pro nás tak velice důležité, nejsou stejné, ba že jsou vůbec nejasné,

b) že se v praxi jinak pracuje, než se v teorii vykládá a vyučuje, což vyplývá z toho, že

c) krásná — avšak šedá — teorie není potvrzena prakticky.

Mohlo by se o tom mnoho psát i mluvit, ale nepatřilo by to vše do rámce toho, co zde chci říci. Chci toliko upozorniti na některé nejasnosti.

Terminologie jest jiná v G-V, jiná v různých kursech a jiná u pluků.

G-V — hlava III, čl. 217 zní: „zvědné oddíly a pátrací hlídky“. Schází zde přesné ustanovení, co je pátrací hlídka. K vysvětlení: PO. anebo DE. provede průzkum s hlídkami, všeobecně se tomu říká v kursech a u trupy „přezvědné nebo průzkumné hlídky“.

A nyní jiný druh hlídek. Někdy — ač zřídka — jsou vyslány vyšším velitelstvím samostatné hlídky zároveň s PO. se stejnou skoro úlohou, ale v menším měřítku tam, kde se neočekává nepřátelský odpor. Podle čl. 217 bych byl toho názoru, že to jsou „pátrací hlídky“.

Proč toto různé pojmenování? Navrhoval bych pro ony hlídky, které jsou vyslány od PO. neb od DE. a jsou na nich závislé, název „pátrací hlídky“, pro hlídky pak nezávislé na PO., které jsou vyslány od vyššího velitelství než velitelství PO., „přezvědné hlídky“.

Tímto pojmenováním by bylo jasně řečeno, jaký druh hlídek to jest. Tato terminologie by také byla logická a krátká. Pro něco, co má stejnou úlohu za stejných podmínek, stejný název.

Jiná má poznámka se týká úkolu PO. a DE.

Zdá se, že PO. a DE. mají oba stejný úkol „přezvědy“. Ano a ne. Práce PO. jest — mohu-li se tak vyjádřiti — en gros (ve velkém), kdežto DE. pracuje en detail (dopodrobna). Tím chci říci: PO. vyhledává velké nepřátelské voje, zjišťuje jejich situaci, sílu a složení, jakož i směr a rozsah jejich pohybů. G-V, 210.

Úkol DE. jest: vlastní pěchotu zajistiti před překvapením a přepadením nepřátelským dělostřelectvem. Toto zajištění se však nestane bojem, protože k tomu je DE. velmi slabá, nýbrž průzkumem, totiž dodáváním zpráv. DE. vyhledávajíc zprávy pro pěší divisi — viz Polní řád G-V, str. 51, druhý odstavec — přispívá k jejímu zajištění a proto je její činnost podrobnější a tudíž i pomalejší.

V tom je podstatný rozdíl mezi chováním PO. a DE.

PO. se nebude zajímati o nepřátelské hlídky, čtyry, roty, eskadrony, nýbrž jde na hlavní sílu. Jeho postup musí býti rychlejší a